

Lesson B # 13

त्रयोदशः पाठः trayodaśaḥ pāṭhaḥ

Rāmulu Gajavāḍa, Sanskrit Teacher

क्रियापदानां भूतकाल रूपाणि

kriyāpadānām bhūtakāla rūpāṇi

(Verbal forms past tense)

(गच्छ् gacch = to go), अगच्छत् agacchat= went

	S	D	Pl
3 rd P	अगच्छत् agacchat	अगच्छताम् agacchatām	अगच्छन् agacchan
2 nd P	अगच्छः agacchaḥ	अगच्छतम् agacchatam	अगच्छत agacchata
1 st P	अगच्छम् agaccham	अगच्छाव agacchāva	अगच्छाम agacchāma

(खाद् khād = to eat) अखादत् akhādat = ate

3 rd P	अखादत् akhādat	अखादताम् akhādatām	अखादन् akhādan
2 nd P	अखादः akhādaḥ	अखादतम् akhādatam	अखादत akhādata
1 st P	अखादम् akhādam	अखादाव akhādāva	अखादाम akhādāma

(पत् pat = to fall), अपतत् apatat = fell

3 rd P	अपतत् apatat	अपतताम् apatatām	अपतन् apatan
2 nd P	अपतः apataḥ	अपततम् apatatam	अपातत apātata
1 st P	अपतम् apatam	अपताव apatāva	अपताम apatāma

पत् (य्) pat(y) = to drop, अपातयत् apātayat = dropped

3 rd P	अपातयत् apātayat	अपातयताम् apātayatām	अपातयन् apātayan
2 nd P	अपायः apātayaḥ	अपायतम् apātayatam	अपातयत apātayata
1 st P	अपातयम् apātayam	अपातयाव apātayāva	अपातयाम् apātayāma

(अस् as = to be), आसीत् āsīt = was

3 rd P	आसीत् āsīt	आस्ताम् āstām	आसन् āsan
2 nd P	आसीः āsīḥ	आस्तम् āstam	आस्त āsta
1 st P	आसम् āsam	आस्व āsva	आस्म āsma

उदाहरणानि udāharaṇāni = Examples

सः अपश्यत्। saḥ apaśyat। = He saw.

तौ अपश्यताम्। tau apaśyatām। They (two) saw.

ते अपश्यन्। te apaśyan। They saw.

त्वम् अपश्यः tvam apaśyaḥ = You saw.

युवाम् अपश्यतम्। yuvām apaśyatam। = You two saw.

यूयम् अपश्यत। yūyam apaśyata। = You (pl) saw

अहम् अपश्यम्। aham apaśyam। = I saw.

आवाम् अपश्याव। āvām apaśyāva। = We two saw.

वयम् अपश्याम । vayam apaśyāma । = We saw.

बालकः ह्यः विद्यालमगच्छत् । bālakaḥ hyaḥ vidyālamagacchat ।

The boy went to school yesterday.

बालः विद्यालयतः ह्यः सायंकाले गृहमागच्छत् ।

bālaḥ vidyālayataḥ hyaḥ sāyaṅkāle gr̥hamāgacchat ।

The boy came home from the school yesterday in the evening.

रामलक्ष्मणौ ह्यः विद्यालयमगच्छताम् । rāmalakṣmaṇau hyaḥ

vidyālayamagacchatām ।

Rāma and Lakṣmaṇa went to school yesterday.

सर्वे भ्रातरः ह्यः विद्यालमगच्छन् । sarve bhrātaraḥ hyaḥ vidyālamagacchan ।

All the brothers went to school yesterday.

पूर्वतन रविवासरे संस्कृतकक्ष्यायां अहमध्यापकः पाठमपाठयम् ।

pūrvatana ravivāsare saṁskṛtakakṣyāyām ahamadhyāpakaḥ
pāṭhamapāṭhayam ।

**I, the teacher taught the lesson in the previous Sunday's
Saṁskṛtaṁ class.**

शिशुः पञ्चालिकां भूमौ अपातयत् (शिशुः पञ्चालिकां भूमावपातयत्)

śiśuḥ pañcālikāṁ bhūmau apā tayat (śiśuḥ pañcālikāṁ bhūmāvapā
tayat)

The baby (infant) dropped the doll on the ground.

प्रश्नाः praśnāḥ = Questions.

अधः धातूनां भूतकाल क्रियापद रूपाणि लिखतु । adhaḥ dhātūnām bhūtakāla kriyāpada rūpāṇi likhatu।

वद् vad, लिख् likh, पठ् paṭh, पिब् pib, क्षिप् kṣip, नय् nay

अधः आङ्गल वाक्यानामनुवादं संस्कृते लिखतु । adhaḥ āṅgla vākyānāmanuvādaṁ saṁskṛte likhatu।

1. The boys went to the forest yesterday.
2. The tiger roared and the deer (*plural*) ran.
3. The babies drank the milk in the house.
4. The students read (*past*) their lessons in the books.
5. Kṛṣṇa played the flute and the Gopīs danced.
6. We went to Brindavana last month.
7. We played in the playground when there was no rain.

धातवः dhātavaḥ = Verbal roots

वद् vad = to say, to speak, लिख् likh = to write, पठ् paṭh = to read, पिब् pib = to drink, क्षिप् kṣip = to throw, नय् nay = to take, to lead, गर्ज् garj = to roar, धाव् dhāv = to run, वादय् vāday = to play (*an instrument*), नृत्य् nr̥ty = to dance,

शब्दसंग्रहः śabdasaṅgrahaḥ = Vocabulary

अरण्यम् araṇyam = वनम् vanam = forest, व्याग्रः vyāgrāḥ = tiger, मृगः mṛgaḥ = deer, शिशुः śiśuḥ = infant, baby, दुग्धम् dugdham = milk. मुरली muralī, वेणु veṇu = flute, पुर्वमासः purvamāsaḥ = previous month